

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

Factors Influencing on the Appropriate Regulatory Television Framework in Digital Age

ภาณุพงษ์ ทินกร

นักศึกษาปริญญาโท นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

panupong.u@springnews.co.th

พรพรหม ชมงาม

รองศาสตราจารย์ และปริญญาเอก ประจำภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

pornprom.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางกำกับดูแลที่เหมาะสมในการนำเสนอข่าวของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 102 คนเป็นสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์โดยตรง ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการข่าวหรืออยู่ในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีระบบดิจิทัลออกอากาศภาคพื้นดิน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตัวแปรที่ทำการศึกษาเพื่อวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ และนำการหาค่าการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก ร่วมกับการวิเคราะห์เส้นทางมาใช้เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลวิจัยที่ได้ พบว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ เห็นด้วยกับแนวคิดการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-Regulation) มากที่สุด โดยเห็นควรให้มีการลงทะเบียนสื่อมวลชน และมีบทลงโทษทางกฎหมายกับสื่อมวลชนที่ไม่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจริยธรรมสื่อมวลชน

คำสำคัญ: การกำกับดูแล, สื่อโทรทัศน์, ยุคดิจิทัล

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the appropriate regulatory approach to the presentation of news in the digital age. Survey was used to data collection. The sample group is 102 TV journalists who work in the editorial or NEWS department of the free-to-air digital TV broadcasting station. Data is analyzed by weighted linear regression to be used for path analysis applied to test the hypothesis.

The results showed that most of TV staffs also agree with co-regulation and most of them willing to be registered into the system. Also in their opinion, there should be legal penalties for media that do not follow the Code of Conduct and Ethics.

Keywords: Regulation, Television, Digital Age

บทนำ

ปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป สื่อโทรทัศน์จึงปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้าสู่ช่องทางดิจิทัลมากขึ้น โดยมีรูปแบบการปรับเปลี่ยน ดังนี้ 1). การออกอากาศคู่ขนานรายการบนหน้าจอโทรทัศน์ไปพร้อมกับสื่อสังคมของสถานี 2). ใช้ช่องทางการถ่ายทอดสดในสื่อสังคมเพื่อแข่งขันกับสื่อสังคมอื่นๆ 3). นำข้อมูลในสื่อสังคมมาใช้ โดยหวังว่าจะช่วยให้แข่งขันด้านเรตติ้ง และดึงดูดผู้ชมให้ติดตาม 4). การเปลี่ยนแปลงไปเป็นดิจิทัล (Digital Transformation) เติมรูปแบบ ให้ความสำคัญกับการนำเสนอบนแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ก่อนหน้าจอโทรทัศน์

จากการปรับตัวครั้งใหญ่ของสื่อโทรทัศน์เพื่อหวังจะแข่งขันกับสื่อสังคมซึ่งเป็นสื่อใหม่ พบว่าเกิดผลเสียตามมามากมาย สกฤศรี ศรีสารคาม (2560) ระบุว่า การใช้ข้อมูลจากสื่อออนไลน์ของสื่อกระแสหลักอย่างทีวี มีการใช้ในรูปแบบของการหยิบกระแสมาเล่าในรายการข่าวมากที่สุด และอีกบางส่วนที่ใช้ในลักษณะนำข้อมูลมาต่อยอดหรือทำเป็นสื่ूपรายงานเจาะลึกซึ่งยังมีไม่มาก แต่ปัญหาคือ มีจุดอ่อนในกระบวนการตรวจสอบ บางครั้งพบว่านำมาใช้เลยโดยไม่ได้ขออนุญาตหรือตรวจสอบ เนื่องจากถือว่าเป็นบุคคลมีชื่อเสียงจึงเชื่อมั่นในตัวแหล่งข่าว ทำให้ไม่ได้เช็คข้อมูลซ้ำ จึงเสี่ยงต่อการจะนำเสนอข้อมูลผิดพลาด หรือมีปัญหาเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์จากการหยิบมาใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต ซึ่งต่างกับในต่างประเทศที่ถ้าไม่ได้รับการยินยอมให้ใช้ได้เป็นลายลักษณ์อักษร คือ ห้ามใช้ หลายครั้งพบว่า มีการนำข้อมูลออนไลน์มาสร้างความตราตรึงใจในการเรียกรเรตติ้ง นำมาเล่าต่อวิจารณ์โดยไม่ยั้งคิด มีอคติจากการผลักดันประเด็น อย่างสื่อพลเมืองบางส่วนก็ต้องยอมรับว่าเป็นการจัดตั้งเพื่อผลักดันบางประเด็นสู่สาธารณะ ขณะที่ความไม่แม่นยำด้านข้อมูลและจริยธรรมทำให้เกิดปัญหา สิ่งที่ยากให้สื่อหลักตระหนักคือ ทุกอย่างบนออนไลน์ไม่จำเป็นต้องขึ้นมาอยู่บนจอทีวีหรือหนังสือพิมพ์ และเลิกกลัวคำว่าตกข่าว เพราะกระแสมีเกิดขึ้นเสมอ และอย่างมากก็อยู่แค่ 2 สัปดาห์ ถ้าสื่อหลักทำได้แค่แชร์คลิปรูปร่างเกิดอะไรขึ้น ก็เท่ากับวิ่งตามสื่อออนไลน์อยู่ตลอด

ความรุนแรงของการแข่งขันระหว่างสื่อโทรทัศน์กับสื่อออนไลน์ ทำให้การรายงานข่าวและรายการประเภทสนทนาเชิงข่าวของสถานีโทรทัศน์เริ่มละเลยจรรยาบรรณและจริยธรรมอันพึงมี ในการนำเสนอเรื่องราวต่างๆ สื่อโทรทัศน์มักจะอ้างว่าต้องนำเสนอเพราะสังคมให้ความสนใจ แต่พฤติกรรมดังกล่าวผิดหลักจรรยาบรรณสื่อที่กำหนดในหลักจรรยาบรรณวิชาชีพที่สภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยหลายข้อ ทั้งเรื่องละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่เป็นประโยชน์สาธารณะ และขาดความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ยังผิดกฎหมายที่ว่าด้วยสิทธิส่วนบุคคลอีกด้วย

จากการที่สื่อโทรทัศน์กระทำผิดต่อจรรยาบรรณอยู่บ่อยครั้ง ทำให้เกิดกระแสเรียกร้องให้มีการกำกับดูแลสื่ออย่างจริงจัง ซึ่งแนวคิดในการกำกับดูแลที่กล่าวถึงกันอย่างกว้างขวางมีด้วยกัน 3 รูปแบบ (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559) คือ 1). การกำกับดูแลตนเอง (Self-regulation) 2). การกำกับดูแลโดยหน่วยงานภาครัฐ (Statutory Regulations) 3). การกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาถึงวิธีการกำกับดูแลที่เหมาะสมและยอมรับได้จากผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อโทรทัศน์ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษานี้ไปสู่การกำหนดแนวทางการกำกับดูแล เพื่อแก้ไขปัญหาด้านจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางกำกับดูแลที่เหมาะสมของสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์สื่อ

ขอบเขตการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์

กลุ่มตัวอย่างสำหรับงานวิจัยนี้ เป็นกลุ่มผู้ที่ทำงานอยู่ในสถานีโทรทัศน์ประเภทดิจิทัลฟรีทีวี ในจำนวนทั้งหมด 26 ช่อง (คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์, 2560) โดยผู้วิจัยได้ใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคำนึงถึงคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. เป็นผู้ที่ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ ซึ่งมีกองบรรณาธิการในการผลิตข่าวของตัวเอง
 2. สถานีโทรทัศน์ต้นสังกัดของกลุ่มตัวอย่าง เป็นสถานีโทรทัศน์ฟรีทีวีซึ่งส่งสัญญาณในระบบดิจิทัลไปออกอากาศภาคพื้นดินผ่านโครงข่ายสัญญาณ MUX (Multiplexer)
 3. มีอายุระหว่าง 20-50 ปี
 4. ทำงานอยู่ในกองบรรณาธิการข่าว หรือฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์
- เก็บข้อมูล 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 16 เมษายน – 23 เมษายน 2561

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

นำผลการศึกษาค้นคว้ามาประกอบแนวคิดการกำกับดูแลที่เหมาะสมที่สุดและผู้ประกอบการสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ยอมรับได้ เพื่อนำไปพัฒนาให้เกิดเป็นมาตรการที่ใช้ได้จริงกับสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยภายนอกมีผลต่อแนวคิดการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ปัจจัยภายในมีผลต่อแนวคิดการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แนวคิดของแฮร์ (Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010) ซึ่งเสนอว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อการวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุ ต้องมีขนาดอย่างน้อย 20 เท่าของตัวแปรที่ศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด 2 ตัวแปร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจึงเป็น 40 คน แต่เพื่อให้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตัวแปรไปอีก 1 เท่า และบวกจำนวนกลุ่มตัวอย่างเข้าไปอีก 20 คน เพื่อให้ได้ 100 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยวิธีการเชิงสำรวจ (Survey Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามแบบปลายปิดในการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยวิธีแจกแบบสอบถามที่เป็นเอกสารให้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พนักงานฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์สปริงนิวส์ จำนวน 15 คน สถานีโทรทัศน์เนชั่น จำนวน 15 คน สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 จำนวน 15 คน สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส จำนวน 15 คน สถานีโทรทัศน์เวิร์คพอยท์ จำนวน 15 คน และแบบสอบถามในรูปแบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งตั้งคำถามแบบเดียวกัน โดยใช้เว็บไซต์ Google Docs เป็นเครื่องมือในการสร้าง ส่งไปยังกลุ่มผู้ประกอบวิชาชีพสื่อโทรทัศน์ซึ่งอยู่ในฝ่ายข่าวของสถานีโทรทัศน์ต่างๆ ซึ่งได้รับการตอบกลับมาจำนวน 30 คน โดยใช้ระยะเวลา 1 สัปดาห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง พบว่าแบบสอบถามทั้งหมดตอบมาสมบูรณ์แล้ว แต่บางแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถามไม่ตั้งใจตอบ ผู้วิจัยจึงคัดออก และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ จำนวน 102 แบบสอบถาม มาตรวจวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และอภิปรายผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำใช้หาค่าการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Regression Weight) มาใช้ร่วมกับการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) เพื่ออธิบายความเกี่ยวข้องเชิงสาเหตุของตัวแปรด้วยเส้นสัมพันธ์อิทธิพลเชิงสาเหตุ โดยการสร้างเป็นภาพเส้นทาง แสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรต่างๆ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางกำกับดูแล สื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล สามารถสรุปผลออกได้ดังนี้

1. **ข้อมูลประชากร** จากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทั้งหมด 102 คน พบว่าเป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 58.8 อายุ มีอายุ 30-35 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 35.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 80.4 ประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 ส่วนใหญ่เป็นผู้สื่อข่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4

2. **ในส่วนองระดับความเห็นด้วยกับแนวคิดการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์** กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ระดับความเห็นด้วยมากที่สุดกับแนวคิดการกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ ได้แก่ ควรให้สภาวิชาชีพสื่อไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของสมาคม หรือสภาวิชาชีพกลางที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายมีคณะกรรมการพิจารณาให้คุณให้โทษกับสมาชิกได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.37 เร่งออกกฎหมายเฉพาะของสื่อมวลชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและบริบทของ

สังคม โดยครอบคลุมถึงสื่อใหม่ด้วย มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.30 ควรมีการลงทะเบียนสื่อมวลชน ออกใบประกอบวิชาชีพเพื่อให้ทราบว่าเป็นสื่อมวลชนจริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.25

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) มาเป็นสถิติที่ใช้เพื่ออธิบายความเกี่ยวข้องเชิงสาเหตุของตัวแปรด้วยเส้นสัมพันธ์อิทธิพลเชิงสาเหตุ โดยการสร้างเป็นภาพเส้นทาง แสดงอิทธิพลระหว่างตัวแปรต่างๆ จากนั้นจึงดำเนินการทดสอบแผนภาพตามสมมติฐานนั้นว่าเหมาะสมหรือไม่

จากการหาค่าการถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก (Regression Weight) เพื่อวิเคราะห์เส้นทางในงานวิจัย ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 1 การถดถอยเชิงเส้นแบบถ่วงน้ำหนัก

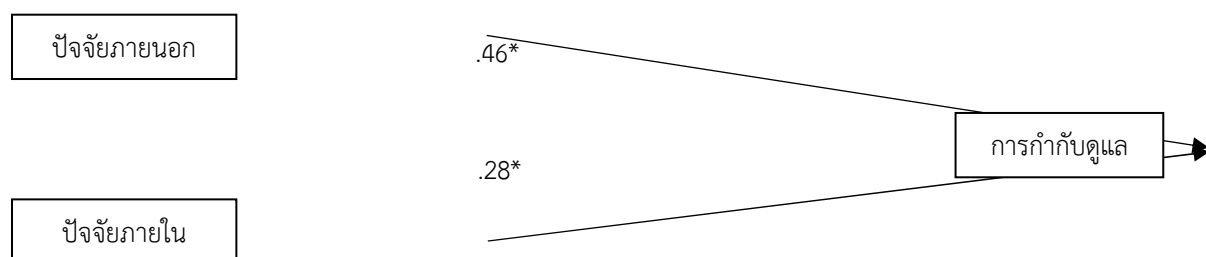
เส้นทาง	b	B	SE	t	P
ปัจจัยภายนอก → แนวคิดการกำกับดูแล	0.46	0.46	0.09	5.26	< .001
ปัจจัยภายใน → แนวคิดการกำกับดูแล	0.24	0.28	0.08	2.85	.004

ตารางที่ 2 อิทธิพลทางตรง (Direct) ทางอ้อม (Indirect) และรวม (Total) ของปัจจัยที่มีอิทธิพล

ต่อแนวทางกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

	การกำกับดูแล		
	Direct	Indirect	Total
ปัจจัยภายนอก	0.46*	-0.02	0.44
ปัจจัยภายใน	0.28*	-0.07	0.21

* = มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง (Path Coefficients) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวทางกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ในยุคดิจิทัล

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ปัจจัยภายนอกมีผลต่อแนวคิดการกำกับดูแล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกกับแนวคิดการกำกับดูแล มีค่า P น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ถือว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ นั่นคือ ปัจจัยภายนอก**มีผล**ต่อแนวคิดการกำกับดูแล สอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาของเมอร์ริล และ โลเวนสไตน์ (1971 อ้างถึงในพีระ จิโรโสภณ, 2548) ที่กล่าวว่าปัจจัยแวดล้อมภายนอก หมายถึงถึงสภาพทางภูมิศาสตร์ บรรยากาศ และอิทธิพลทางการเมือง เศรษฐกิจ บรรทัดฐานทางสังคมวัฒนธรรม โครงสร้างพื้นฐานของการสื่อสารมวลชน การมีอยู่ของวัตถุประสงค์ทางด้านข่าวสาร เช่น สำนักข่าว แหล่งข่าวต่าง ๆ ตลอดจนทรัพยากรเทคโนโลยีสนับสนุน รวมทั้งตัวผู้รับสาร และทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพที่จะเข้ามาสู่วิชาชีพ

สมมติฐานนี้แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายนอกของสถานีโทรทัศน์ส่งผลให้เกิดแนวคิดกำกับดูแลขึ้น เนื่องจากปัจจัยภายนอกต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถานีโทรทัศน์ หากไม่มีการกำกับดูแลที่ดี ย่อมกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการมุ่งไปที่การแข่งขันกับปัจจัยภายนอก เช่น สื่อใหม่ จนละเลยจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพได้

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ปัจจัยภายในมีผลต่อแนวคิดการกำกับดูแล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในกับแนวคิดการกำกับดูแล มีค่า P น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงถือว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยภายใน**มีผล**ต่อปัญหาจรรยาบรรณสื่อโทรทัศน์ สอดคล้องกับเมอร์ริล และ โลเวนสไตน์ (1971 อ้างถึงในพีระ จิโรโสภณ, 2548) ที่ว่าปัจจัยภายใน เป็นอิทธิพลจากการจัดการและลักษณะองค์กรที่เป็นทั้งองค์กรที่มีบทบาทและพันธกิจทางสังคม (Social role) กับการเป็นองค์กรที่มุ่งแสวงหากำไรทางธุรกิจ (Business Role) ในเวลาเดียวกัน ดังนั้นระบบการจัดการทางธุรกิจจึงเข้ามามีอิทธิพลต่อการผลิตข่าวสารที่ถือเป็นสินค้าขององค์กรธุรกิจที่จะต้องแข่งขันทางการตลาดกับคู่แข่งอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำกำไรและรายได้ให้กับเจ้าของและผู้ลงทุน ซึ่งหากไม่มีการกำกับดูแลที่เหมาะสมแล้ว การมุ่งหวังแต่ด้านผลกำไรทางธุรกิจ อาจส่งผลทำให้สื่อโทรทัศน์นำเสนอแต่เรื่องราวที่ไม่เป็นประโยชน์ ละเลยจรรยาบรรณบางข้อเพื่อผลตอบแทนทางด้านเรตติ้งและรายได้มากจนเกินไป

ปัจจัยภายในอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการผลิตข่าวสารคือ ผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชน โดยเฉพาะผู้อยู่ในฝ่ายบรรณาธิการด้านเนื้อหาข่าวสารประจำวันทำหน้าที่แสวงหา คัดเลือก ปูแต่งข่าวสารก่อนผลิตและเผยแพร่จำหน่ายออกไปสู่สาธารณะ (1971 เมอร์ริล และ โลเวนสไตน์ อ้างถึงในพีระ จิโรโสภณ, 2548) เพราะบุคลากรเหล่านี้คือผู้ที่กลั่นกรองและคัดเลือกข่าวสารที่จะนำเสนอออกไปสู่สาธารณชน สมมติฐานนี้ชี้ให้เห็นว่า ควรมีการอบรม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทำให้บุคลากรในสวนนี้มีความตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ยึดมั่นในจริยธรรมหรือจรรยาบรรณวิชาชีพ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลสื่อมวลชนเกิดขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่สื่อเริ่มมีเสรีภาพมากขึ้นจนกระทั่งละเมิดสิทธิของผู้อื่น จึงมีการกำหนดหลักจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชน และมีการรวมตัวเป็นองค์กรวิชาชีพเข้ามาดูแล แนวทางในการควบคุมตนเองของสื่อตามแนวคิดของ ศิริวรรณ อนันต์โท และ สันทัต ทองรินทร์

(2559) คือ องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีมาตรการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งมีความ
จริงใจในการกำกับดูแลตนเอง เพื่อเป็นการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพของตน และไม่ควรถกัการตรวจสอบ
จากสังคม ควรเปิดโอกาสให้องค์กรหรือบุคคลภายนอก เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมวิชาชีพสื่อ
ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อเป็นการเชื่อมั่นแก่บุคคลภายนอกว่า สื่อได้ทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรม
และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง

ในประเทศไทยเอง หลังรัฐบาลนายอานันท์ ปันยารชุนยกเลิกคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียง
และวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) ซึ่งเป็นองค์กรกำกับดูแลสื่อโทรทัศน์ของภาครัฐ ก็มีการส่งเสริมให้เกิดการกำกับดูแล
กันเอง โดยจัดตั้งสภาวิชาชีพขึ้น สื่อมวลชนส่วนใหญ่จะมีสังกัดไปตามประเภทของสื่อ ในกรณีของ
สถานีโทรทัศน์ช่องฟรีทีวีส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็
คือ ความซ้ำซ้อนขององค์กรวิชาชีพ เช่น สื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์นั้น ยังมีการรวมตัวกันจัดตั้งองค์กร
วิชาชีพอีกหลายองค์กรขึ้นมา ได้แก่ สภาวิชาชีพกิจการการแพร่ภาพและการกระจายเสียง (ประเทศไทย) สภา
วิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย และสภาองค์กรวิชาชีพวิทยุโทรทัศน์
ภาคประชาชน เป็นต้น การแยกย่อยออกไปเป็นหลายองค์กรวิชาชีพเช่นนี้ทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปโดยไม่มี
เอกภาพ และเกิดความล่าช้า นอกจากนี้ องค์กรวิชาชีพส่วนใหญ่ยังมีปัญหาเรื่องความอ่อนแอ ไม่สามารถ
กำกับดูแลเรื่องจรรยาบรรณและจริยธรรมสื่อมวลชนได้จริง เนื่องจากไม่มีกฎหมายรองรับ ขาดความโปร่งใส
และมีผลประโยชน์ร่วมกัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2559)

แนวคิดการตั้งองค์กรวิชาชีพอิสระในแนวทางการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-Regulation) จึงเกิดขึ้นใน
ยุคปฏิรูปประเทศตามแนวทางของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนการ
ปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน ร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ
ขึ้น โดยมีทั้งฝ่ายนักวิชาการ ข้าราชการ และตัวแทนสื่อมวลชนเข้าร่วม (คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูป
ประเทศด้านการสื่อสารมวลชน, 2561) แต่ก็มีสื่อมวลชนหลายฝ่ายแสดงความไม่เห็นด้วยในหลายประการ
เช่น การออกใบอนุญาตสื่อมวลชนที่สามารถเพิกถอนได้หากกระทำผิด เป็นต้น

ตามผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์จริง กลับเห็นด้วยกับ
ควรให้สภาวิชาชีพสื่อ ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบของสมาคม หรือสภาวิชาชีพกลางที่ตั้งขึ้นตามกฎหมาย มี
คณะกรรมการพิจารณาให้คุณให้โทษกับสมาชิกได้ และ เร่งออกกฎหมายเฉพาะของสื่อมวลชนให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลงของโลกและบริบทของสังคม โดยครอบคลุมถึงสื่อใหม่ด้วย แสดงให้เห็นว่า ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ
โทรทัศน์เห็นด้วยกับการมีกฎหมายและบทลงโทษเพื่อให้สื่อมวลชนปฏิบัติตามจรรยาบรรณและจริยธรรม
วิชาชีพอย่างเคร่งครัด แต่ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวควรใช้บังคับกับสื่อใหม่ด้วยอย่างเท่าเทียมกัน แนวคิดเรื่อง
กฎหมายนี้สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องความคาดหวังของประชาชนในการปฏิรูปสื่อ ของอาจารย์ ประทุมมา ที่ว่า
ควรมีบทลงโทษเกี่ยวกับในการนำเสนอข่าวที่บิดเบือน ไม่เป็นธรรม และไม่ถูกต้องกฎหมาย จริยธรรม
จรรยาบรรณ ให้เป็นรูปธรรม และเห็นผลได้อย่างรวดเร็ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า โดยปกติแล้วเวลาที่มีข่าวการจะออกมาตรการกำกับดูแลสื่อมวลชน จะมีสื่อมวลชน
หลายฝ่ายออกมาต่อต้าน เนื่องจากกลัวว่าจะถูกแทรกแซงหรือจำกัดด้านเสรีภาพ แต่จากผลวิจัยนี้ซึ่งศึกษาจาก

ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนด้านข่าวโดยตรง กลับพบว่า สื่อมวลชนกลุ่มนี้ต้องการให้มีการจัดตั้งสภาวิชาชีพมาดูแล และเห็นด้วยกับการมีบทลงโทษตามกฎหมาย เพื่อให้สื่อมวลชนดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ

ข้อที่มีระดับความเห็นด้วยมากรองลงมาคือ การลงทะเบียนสื่อมวลชน ออกใบประกอบวิชาชีพเพื่อให้ทราบว่าเป็นสื่อมวลชนจริง โดยมีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด อธิบายได้โดยง่ายคือ สื่อมวลชนในปัจจุบันนั้นมีส่วนที่เป็นสื่อมวลชนแอบแฝง ไม่มีสังกัดแน่นอน และสร้างความเสื่อมเสียให้กับวงการสื่อมวลชน เช่น เรียกรับผลประโยชน์จากการทำข่าว หรือใช้ความเป็นสื่อมวลชนสร้างอิทธิพลให้ตัวเอง

หัวข้อที่น่าสนใจในส่วนของการทำงานกำกับดูแลก็คือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการกำกับดูแลแบบผสมผสาน กำกับดูแลร่วมกัน มีทั้งสภาวิชาชีพและสภาวิชาชีพกลางที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ร่วมกันดูแล เป็นวิธีกำกับดูแลที่ดีที่สุด มากที่สุด เมื่อเทียบกับ การกำกับดูแลกันเองในรูปแบบของสภาวิชาชีพ และการกำกับดูแลโดยสภาวิชาชีพกลางที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป

ศึกษาแนวทางกำกับดูแลสื่อคู่แข่งของสื่อโทรทัศน์ ได้แก่ โทรทัศน์แบบ OTT (Over the Top) เช่น LINE TV หรือ YouTube Channel

ประโยชน์ของงานวิจัยต่อวงการวิชาการ

1. งานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปอ้างอิงปัจจัยภายในที่มีผลต่อจรรยาบรรณวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อสร้างหลักสูตรอบรมสร้างเสริมจรรยาบรรณสื่อมวลชนชั้นสูงโดยมุ่งเน้นไปที่ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในวงการสื่อมวลชน และเจ้าของธุรกิจนิตยสารสื่อที่มุ่งเน้นกำไรต่อธุรกิจมากกว่าจรรยาบรรณและจริยธรรมสื่อมวลชน

2. งานวิจัยนี้พิสูจน์ว่า ทฤษฎีสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร ไม่ว่าจะ เป็นเป็นทฤษฎีนายทวารข่าวสาร (Gatekeeper) หรือการกำหนดระเบียบวาระของของข่าวสาร (Agenda Setting) เป็นทฤษฎีที่ทันสมัยนำมาใช้ได้ในยุคปัจจุบัน เนื่องจากผู้รับสารสามารถเลือกเสพข่าวสารเฉพาะที่ตนต้องการไม่ต้องมีผู้มากลั่นกรองให้อีกต่อไป ทั้งยังสามารถสร้างข่าวสารได้ด้วยตนเองในลักษณะของนักข่าวพลเมือง (Citizen Journalist) มีการเผยแพร่ข่าวสารที่สนใจต่อไปยังสังคมในลักษณะของการสร้างเนื้อหาเอง (User Generated Content) บนสื่อสังคม (Social Media) จนเกิดชุมชน (Community) ในการเลือกรับข่าวสารขึ้นมากกว่าในอดีต

ประโยชน์ของงานวิจัยต่อวงการวิชาชีพ

1. งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าสื่อมวลชนที่ทำงานอยู่ในวงการสื่อตระหนักดีว่าการละเมิดจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเกิดขึ้นจริงและยินดีให้เกิดสภาวิชาชีพกลางในลักษณะการกำกับดูแลร่วมกัน (Co-regulation) ซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการและนักวิชาชีพมากำกับดูแลโดยมีกฎเกณฑ์และบทลงโทษที่ชัดเจน

เพื่อยกระดับสื่อมวลชนไทยให้เทียบเท่ามาตรฐานสากลสอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูปสื่อของรัฐบาล โดยคณะกรรมการฯขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน ที่จะจัดตั้งคณะกรรมการสภาวิชาชีพ สื่อมวลชน ประกอบด้วยตัวแทนที่เสนอโดยองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน 5 คนและผู้ทรงคุณวุฒิด้านนิติศาสตร์ ด้านกฎหมาย ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และด้านสิทธิมนุษยชน ด้านละ 1 คน รวมเป็น 9 คน ซึ่งหากรัฐบาลมีความตั้งใจจริงที่จะจัดตั้งสภาวิชาชีพนี้โดยไม่มีเจตนาอื่นแอบแฝง เช่น ตั้งขึ้นมาเพื่อการควบคุมสื่อ หรือลดทอนเสรีภาพสื่อ ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนก็ยอมรับได้

2. งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นงานวิจัยที่สามารถนำไปอ้างอิงสนับสนุนร่างแผนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีสารสนเทศ ในด้านการจัดตั้งคณะกรรมการสภาวิชาชีพสื่อมวลชนได้

รายการอ้างอิง

คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. (2560). *ช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล*.

สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 21, 2561, จาก

<https://broadcast.nbtc.go.th/tvdigital/tvdigitalchannels>

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการสื่อสารมวลชน. (2561). *ร่างแผนการปฏิรูปประเทศ ด้านสื่อมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ*. สืบค้นเมื่อ เมษายน 3, 2561, จาก

https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/more_news.php?cid=3821&filename=index

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2559). *การกำกับดูแลเนื้อหาของสื่อวิทยุ โทรทัศน์*.

กรุงเทพฯ: กสทช.

ศิริวรรณ อนันต์โท และ สันหัต ทองรินทร์. (2559). *จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน*. นครปฐม: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล

สกุลศรี ศรีสารคาม. (2560). *ทิศทางสื่อโทรทัศน์ไทย...ไม่ติดหล่มโซเซียลมีเดีย*. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 21, 2561, จาก https://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1494489920

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis: A Global Perspective*. New Jersey, Pearson Prentice Hall.